

KRISTENT Perspektiv

6. ÅRG. NR. 1, 2003

Krigen og den kristne

Den kristnes forhold til magtanvendelse har altid været problematisk. At vende den anden kind til står over for staten og sværdet - vi ser på nogle af krigens perspektiver i lyset af evangeliet.

Side 10

Komme dit Rige

Bønnens fokus i den kristnes liv må være Guds evige Rige, men ofte kæmper vi med vore egne timelige bekymringer.

Side 2

Den kristne klassiker

Gamle bøger på bogreolen, som får lov at samle støv...eller en levende dialog med de døde poeter? Vi støver klassikeren af og ser nærmere på fortidens litteratur.

Side 7

LIDT OM BLADET...

Krigen mod Irak

Når vi som redaktion skal vælge emner at belyse, tvinger den verden, vi lever i, os ofte til at slippe alt og skrive om det, der optager os her og nu.

Krigen mod Irak er ikke til at komme udenom. I samtaler med kolleger, venner og familie. Hver gang vi lukker en avis op eller ser tv-nyhederne.

Krigen optager os alle og tvinger os til at tage et standpunkt. Vi kan ikke være ligeglade. Krigen udfordrer os etisk og teologisk og gør os tillige forvirrede - for i medierne synes Gud at være lukket ude af det politiske spil. Derfor er det yderst vigtigt, at vi holder fast i Guds store plan med en fortabt verden.

Og beder. Emnet for vor åbningsartikel, der belyser bønnens tætte bånd til Guds rige.

Hilsen
Redaktionen

Troldmandens Nevø

Læs den første artikel af tre om C. S. Lewis' Narnia-bog Troldmandens Nevø

Side 14

Køb sandhed og sælg den ikke

Sandheden er i vor tid ofte relativ og noget som man kan bruge eller smide væk. Men for den kristne er sandheden forbundet med Gud og hans Ord.

Side 18

Augustins Bekendelser

Den kristne klassiker regnes for verdens første egentlige selvbiografi.

Side 8

KOMME DIT RIGE

BØNNENS

FOKUS I DEN KRISTNES LIV

Det var ved at iagttage Jesus bede, måske endda lytte til, hvad han bad, at disciplene bad ham om at lære dem at bede. Som i så mange andre ting var der noget særligt ved Jesus, noget betagende anderledes ved ham, også når han bad.

Det er svært at danne sig et indtryk af, hvordan Jesu samtidige bad. Nogle har uden tvivl haft et egentligt bønsliv, men for mange af Jesu samtidige som i dag var bøn formaliseret og rituel. Med Jesu bøn var det anderledes; når han bad var man klar over, at Gud var til stede, og at der var en personlig kontakt mellem ham og Gud og en dyb og inderlig fortrolighed mellem dem.

Meget af dette må tilskrives Jesu unikke relation til Gud, det at han er Sønnen; det forunderlige for os, som hører Kristus til, er, at Gud ved Kristus og ved sin Ånds iboen har givet os samme adgang til sig.

Det er ikke mange af Jesu bønner, som er optegnet for os i Det nye Testamente, fem i alt bliver det til, men fælles for alle fem er, at de har deres fokus i Gud og i Guds vilje (Matt 6:9-13; 11:25-27; 26:39-42; Joh 17). Om noget viser Jesus os ved sit eksempel og sin undervisning, at vi skal være Gud-centrerede. Det falder os ikke naturligt

Af Louis Nielsen

at være Gud-centrerede. Fra vugge til grav er vi yderst opmærksomme på os selv og vore behov.

Det hører med til vor natur som skabninger, at vi har behov, og det er behov, som dybest set er vendt mod Gud, og som kun han i alleregentligste forstand kan tilfredsstille, for hvad enten det er liv eller det, som betinger livet, mad, vand, omsorg, kærlighed, så kommer det i sidste instans fra ham, Faderen hvem alt kød er afhængig af.

Faderen i Himlen véd, at vi har bestemte ting nødig, siger Jesus, og at vi erkender disse behov som behov for Gud sætter os blandt rigets børn, dem som Jesus indleder sin bjergprædiken med at prise salige. Men så har vi så mange andre "behov", som hidrører fra, ikke at vi er skabninger, men at vi er syndere, født med en falden natur,

som vi yderligere har brugt hele vort liv på at dyrke.

Det faldne menneske sætter altid sig selv i centrum, ud fra dets filosofi er intet vigtigere i verden end det selv. Det elsker kun Gud, hvis det kan opnå noget ved det. Dets kærlighed og loyalitet er altid betinget af egeninteressen.

Det er det livsmønster, Jesus bryder med. Fra begyndelsen af hans inkarnerede liv er der en bestemmelse for ham, "et bør", som han som Menneskesøn underordner sig og bevidst søger at bruge sit liv, sin tid, sine evner og gaver på at fremme, også selvom det til sidst betyder, at han må dø en skamfuld og pinefuld død på et kors.

Om Ham kan det siges, som det ikke kan siges om nogen anden, at Han "elskede Herren sin Gud af hele sit hjerte, hele sin sjæl, hele sin styrke", og om Ham kan det ligeledes siges, at "han elskede sin næste som sig selv".

Var det næstens behov, at han satte livet til for næsten, så opfyldte Jesus det behov. Det var ikke til diskussion for Jesus, at sådan måtte det være; Djævelen fik ikke lov til at hindre ham i det, hans bedste og nærmeste venner kunne ikke tale Ham fra det.

Det er til at forstå, hvis denne grundliggende indstilling ligger bag alt, hvad Det nye Testamente lærer om bøn, også med hensyn til nogle af dets ufatelige nærmest groteske løfter om bøn-hørelse.

Indgangs-portalen til bøn:

Guds rige med opfyldelsen af Guds vilje er helt afgjort i centrum i Jesu liv og forkyndelse, om end under en lidt anderledes formulering naturligvis også i apostlenes forkyndelse (ApG 20:25; Rom 14:17; 1 Thes 2:12).

“Himmeriget er kommet nær” (Matt 4:17) indledte Jesus sin prædiken med at forkynde; “Salige er de fattige i ånden, for Himmeriget er deres” (Matt 5:3) proklamerede han overfor sine disciple; “Komme dit rige” (Matt 6:10) lærte han disciplene at bede, “Søg først Guds rige og hans retfærdighed” (Matt 6:33) befalede han dem. Og når han underviste og fortalte sine lignelser, var det om Guds rige, han underviste og fortalte (Matt 9:35; 10:8; 13:19; 44; 45; 47).

Bønnen om, at Guds rige må komme i Herrens bøn (Fadervor) følger sig naturligt til bønnen om, at Guds navn må blive helliget, og at hans vilje må ske på jorden som i Himmelen.

Vore daglige fornødenheder er bestemt ikke glemt som det daglige brød (alt, hvad der betinger livets opretholdelse og udfoldelse), behovet for tilgivelse samt behovet for Guds hjælp og redning gennem fristelser og prøvelser, men de sættes ind i rigets sammenhæng, som den efterfølgende lovprisning igen minder os om: “Dit er Riget og magten og æren i evighed!”.

Guds børn, ikke klienter

Når kristne beder, er vi ikke en slags klienter, som kommer til Gud med et retskrav om bestemte ydelser og som principielt ikke behøver at føle nogen

taknemmelighed for disse ydelser, fordi det er vores borgerret at få dem.

I og med, at Gud ved troen på Jesus Kristus har givet os barnekår, dvs. gjort os til sine børn og sine arvinger, bevist og besejlet ved, at han har sendt sin Søns ånd til os og givet den plads i vore hjerter, kan vi komme til Gud med fuld frimodighed og tillid og bede ham om hvad som helst, som samme Ånd sanktionerer.

Helligånden filtrerer på forhånd syndige og selviske ting fra ved, at vi tydeligt fornemmer, at dette kan vi ikke bede

sætte Gud fra tronen og indsætte selvet samme sted, er ikke alene direkte i strid med både ånden i Det nye Testaments holdning og dets eksplicitte lære, men det underminerer tillige al gudsfrygt.

Nu er Gud god og barmhjertig, derfor hører han selv hedninger, som i uvidenhed beder til ham (1 Kong 8:41-43; ApG 14:17; 17:25-27), men kristne har lært at bede anderledes.

“Ydmyg jer under Gud” formaner Peter og følger i næsten samme åndedræt til: “og kast al jeres bekymring på ham, for han har omsorg for jer” (1 Pet 5:7).

“Vær ikke bekymrede for noget” skriver Paulus, “men bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak. Og Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjerter og tanker i Kristus Jesus” (Fil 4:6-7).

Kristne kan uden tvivl bede Gud om bestemte ting, som vi ønsker, at han skal give os, men på en måde er det måske bedre, om vi helt overlod vort liv til ham og overlod det til Ham at finde ud af, hvad vi mest behøver, og hvad der tjener os bedst.

Er det ikke ligesom det, både Peter og Paulus lægger op til, når de siger “Kast jeres bekymringer på ham” eller “Vær ikke bekymrede for noget”? Paulus selv bad f.eks. om at slippe for noget, som han følte gjorde ham megen fortræd, og han bad indtil flere gange. Hans bøn blev hørt, men ikke ved, at Gud fjernede “tornen i kødet”, som han kalder sin bekymring med samt alle dens afledede åndelige virkninger og følger, men ved, at Gud gav ham sin nåde med dens kraft i magtesløshed.

Så meget kan forstyrre glæden og freden, så meget kan gøre os pirrelige og nærtagende, men et liv levet for Guds ansigt med alting bragt til ham og alt lagt i hans hænder, er et liv i Guds fred. Det lader sig ikke forklare, hverken for os selv eller andre, men det mærkes på vort liv.

Et sådant liv er i sig selv et liv i bøn og et liv med svar på bøn, selvom måske ikke en bøn er bedt og ikke et ønske eller begær bragt frem for Gud i ord. Måske er denne form for bøn mere virkelig og ægte bøn end nogen anden bøn.

MEGET KAN
FORSTYRRE GLÆDEN
OG FREDEN, SÅ
MEGET KAN GØRE OS
PIRRELIGE, MEN ET
LIV LEVET FOR GUDS
ANSIGT MED ALTING
BRAGT TIL HAM OG
ALT LAGT I HANS
HÆNDER, ER ET LIV
I GUDS FRED.

om, dette begær kan vi bestemt ikke bringe til Gud. Bøn er således noget, vi gennem fællesskab med Gud gennem Hans ord og ved fællesskab med vore brødre og søstre i menigheden, lærer og opdrages til.

Det fokus behøver vi at lære igen, for der i tiden en tendens til at forvandle bøn til en slags åndeliggørelse af og et slags alibi for alle hænde former for selvviskhed og selvhævdelse. Sloganet “You name it and you claim it”, som i nogle kredse bruges som en lige-frem guddommelig legitimering for at

Mysteriet og Kampen

Bøn er ægte fællesskab med Gud, samtale med Gud. Gud kommer os virkelig nær, når vi beder, og vi kommer virkelig nær til Gud. Som i hvert ægte møde med Gud er der noget mysteriøst ved bøn, noget som vor rationelle bevidsthed ikke kan gøre rede for, noget som unddrager sig vore ord. Derfor kan vi på samme tid frygte bønnens møde med Gud og drages mod samme møde.

Meget i vor natur vil hindre os i at bede, Djævelen vil friste os bort fra bønne, og i bønne brydes nogen gange vor vilje og selvopholdelsesdrift med Guds krav om underkastelse. Bønne bliver på denne måde "en kamp", en kamp nogen gange helt privat mellem os og Gud, andre gange en kamp på andres vegne.

I tiden og i evigheden

Bønne er undertiden op imod vældige odds, hvor det på forhånd er meget usandsynligt, at den kan blive hørt. Den enorme forskel mellem Gud og hans opfattelse af tiden og vor bliver sat på alvorlig prøve. For os har det hast, for Gud kan selv det, som har hast tage uendelig lang tid. Det er denne faktor mere end nogen anden, som er det paradoksale og selvmodsigende i meget af det Jesus, navnlig i sine lignelser og sammenligninger, siger om bøn.

"Mennesker bør altid bede og ikke blive trætte", formanede han, og så fortalte han lignelsen om enken og den uretfærdige dommer (Luk 18:1-8). Gud er naturligvis totalt anderledes end denne dommer, men set fra vort synspunkt og vor tidshorisont, kan han ligne ham ved, at der går så lang, lang en tid. Gud er på vej med sit svar, siger Jesus, bestemt vil han skaffe jer ret, "og det snart", men for jer er det nødvendigt uafsladeligt at bede uden at blive trætte.

Dette især fordi det, som dybest set er svaret på samtlige bønner, Guds folk beder, Guds riges komme (Matt 6:10), er for os længe undervejs. Gud er bestemt vor ven, men på grund af de enorme forskelle i perspektiv mellem os og Gud, ikke mindst tidsperspektivet, kan vi godt opleve ham som

træg, og for os kan der yderligere ske det, at vi opfatter hans træghed som uvillighed (Luk 11:5-13).

Derfor er det for os nødvendigt at være påtrængende og blive ved at bede, og endegyldigt slås det fast, at "den, som søger, han finder, den, som banker på, for ham lukkes der op, og den, som beder, han får" (Matt 7:7-11).

Bøn vendt mod Guds fremtid

Hver af disse påmindelser og lignelser bliver mere forståelige, når det bliver klart for os, at Guds rige er endemålet

BØN ER I VIRKELIGHEDEN AT BLIVE LUKKET IND I DEN TRANSCENDENTE VERDEN, IND I DEN HIMMELSKKE HELLIGDOM, HVOR "NÅDENS TRONE ER"

for al bøn. Det nye Testaments eskatologi har afgørende betydning for Det nye Testaments forståelse af bøn. I det lys lader også nogle af de mere overvældende (for ikke at sige for os grotesk overdrevne) løfter om sikker, usvigelig og umiddelbar bønneførelse sig delvis forklare, f.eks. Joh 14:12-14: "Sandelig, sandelig siger jeg jer: Den, der tror på mig, han skal også gøre de gerninger, jeg gør, ja større gerninger end dem, for jeg går til Faderen; og hvad I end beder om i mit navn, det vil jeg gøre, for at Faderen må blive herliggjort i Sønnen. Beder I mig om noget i mit navn, vil jeg gøre det" og Joh 16:23b: "Sandelig, sandelig siger jeg jer: Beder I Faderen

om noget i mit navn, skal han give jer det".

"Jeg går til Faderen" er et af nøgleordene og en af pointeringerne i Jesu afskedstale til sine disciple. På alle måder markerer det noget afgørende med hensyn til Jesu gerning og Jesu fremtidige position hos Gud og universelt i verden. I den sammenhæng bliver disciplenes forhold og siden enhver discipels forhold til Jesus også radikalt anderledes og løftet med Ham derop, hvor Han er på vej hen. Fysisk konkret og med hensyn til tiden er disciplene og vi stadig i verden og har ansvar og opgaver i verden, som vi skal varetage for Jesus. Men med Jesus og gennem hans opstandelsesnærhed hos os ved Helligånden er vi også sammen med Jesus og i levende forbindelse med ham.

Det er denne sandhed, som det er så overordentlig vigtigt for Jesus at kommunikere til sine disciple den sidste aften, han er med dem. Igen og igen og under brug af forskellige billeder og sammenligninger søger Han at gøre dem begribeligt, hvor meget det indebærer, og hvor afgørende det er for dem og for deres forståelse af sig selv som Hans i tiden efter hans bortgang. I en sammenhæng som denne giver det ikke alene god mening, men også sand mening at se på alle sine bønner i Jesu navn som hørte og opfyldte.

For at bede i Jesu navn er at bede ud fra den relation, vi nu er sat i af Gud i Ham; "i mit navn" kommer dermed også til at udtrykke, at det i virkeligheden er Ham, som beder gennem os. Og den bøn bliver hørt af Gud, ikke nødvendigvis i tiden, men i Himlen.

Det løser ikke gåden om de ubesvarede bønner (bønner som ikke opfyldes) - den må vi leve med, så længe denne faldne verden står, for i en verden af den beskaffenhed kan der handles mod Guds vilje, og bliver der handlet mod Guds vilje - det er en del af gåden. Abraham f.eks. kunne i sin bøn for Sodoma ikke finde frem til nogen vished om, at Sodoma ville omvende sig og "skriget over den" forsvinde. Derfor standsede han sandsynligvis ved ti. Med mindre end ti retfærdige var der ligesom ikke noget perspektiv i, at Gud skulle skåne byen.

Apostelen Johannes husker tydeligt,

hvad Jesus har sagt om bøn og gentager det ved slutningen af sit første brev: "Dette har jeg skrevet til jer, der tror på Guds søns navn, for at I skal vide, at I har evigt liv. Og dette (fordi vi tror på Guds søns navn og har evigt liv) er den frimodighed, vi har over for ham: at hvis vi beder om noget, som er efter hans vilje, hører han os. Og når vi ved, at han hører os, hvad vi end beder om, så ved vi også, at vi allerede har fået det, vi har bedt ham om". Og alligvel ved Johannes også om tilfælde, hvor det ikke hjælper at bede, nemlig dér hvor der er "synd til døden", dvs. hvor der er et åbenlyst villet og fastholdt frafald fra troen på Jesus som "den Sande, dvs. den sande Gud og det evige liv" (5:13-15; 16b; 20).

Med den "stykkevis" erfaring af virkeligheden (Guds virkelighed, som Paulus konsekvent har forholdt sig til i kapitlet, 1. Kor 13), som vi ser og oplever her, og som kommer som et tåget omrids i et spejl, som i en gåde, vil der altid være ting i bønnens verden, som vi ikke forstår.

Bøn sender vi "op" til "vor Fader, som er i Himlen", men svaret kommer "ned fra oven" (Jak 1:17), fra "lysenes fader", som allerede ved evangeliet har genfødt os til den kommende verden (Jak 1:18).

Bøn er i virkeligheden at blive lukket ind i den transcendent verden, ind i den himmelske hellighed, hvor "nådens trone er", hvor Jesus er som vor forløber, vor frelses banebryder og ypperstepræst (Heb 2:10; 4:14-16; 6:20), blive lukket direkte ind for Gud (Rom 5:1-2; Heb 10:19-22).

Frygt og begrænsning

Men samtidig ved vi også alt for godt, at vi er på jorden og er en del af skabningen, som på grund af synden er underlagt forgængeligheden og tomheden. Derfor sukker vi, men - følger Paulus til - vi sukker i håb om den kommende frelse, som vi ved Helligåndens iboen, er forvisset om kommer (Rom 8: 15; 22-27).

Denne dobbelthed - barnekår ved Helligånden men med en falden natur og et hjem i denne faldne verden er livsbetingelserne, vort bønsliv leves under.

Derfor ved vi dårligt nok, hvad vi skal bede om. Allerinderst ønsker vi at ære Gud og at bringe ham det allerbedste, og det motiverer os, når vi beder, men vi er os samtidig vor menneskelige begrænsning bevidst med dens syndighed og dens frygt og dens forbehold mod at gå helt derud, hvor Gud måske ønsker os ud.

Gud tager alligevel imod os trods vor ringhed og begrænsning og ser os som i Kristus, og han hører vore bønner, som Ånden selv former og frembærer, som kom de fra os som allerede forvandlede til den lighed med Kristi billede, vi skal have i herligheden (Rom.8:29-30).

"DE HELLIGES BØNNER"
SENDES IKKE BARE UD
I DEN TOMME LUFT,
MEN GEMMES HOS
GUD OG KOMMES I HU
HOS GUD, OG HAN
FINDER BEHAG I SIT
FOLKS BØNNER

Da Paulus dikterede sit brev til menigheden i Efesos, var han sig meget bevidst, at der var en afgrund mellem den virkelighed, som nu var menighedens ydre virkelighed og den virkelighed, som Gud fra før verdensløbets begyndelse har tænkt og planlagt for sin menighed og også med Kristi opstandelse og ophøjelse løftet den til og givet den som sin indre virkelighed.

Paulus synliggjorde som en "fange i lænker" denne selvmodsigende kontrast. Men lige så lidt som Johannes i stenbruddet på Patmos lod sig indespærre og fastholde af sine ydmyge og alarmerende ydre forhold, lige så lidt lod Paulus. For menigheden har ikke kun

en jordisk eksistens, den har i allerhøjeste grad også en himmelsk, og denne er menighedens dybe hemmelighed.

Den er "sat med Kristus i Himlen", og i indledningen til Johannes' Åbenbaring afbildes denne virkelighed ved, at Jesus, den opstandne og ophøjede Herre vandrer mellem lysestagerne, som repræsenterer menighederne, og ved at menighedens ældste i den enkelte by kaldes "englen for menigheden", og at Jesu budskab til den enkelte menighed formelt stiles til "menighedens engel", menighedens himmelske repræsentant.

Det er derfor også naturligt for Paulus at forbinde menighedens bønner med Guds eskatologiske ære, den ære Gud tilkommer "i alle slægtled i evighederne evighed", og i samme sammenhæng udtrykke, at Gud "virker i os at gøre langt ud over alt, hvad vi beder om eller forstår".

Paulus medindregner sin egen tid og hele kirkens historie i dette "langt ud over, hvad vi beder om eller forstår", men i sidste instans forstår han "de kommende tidsaldrer" med udgydelsen af Guds "overstrømmende rige nåde med dens godhed mod os i Kristus Jesus" (Ef 2:7), den dag hvor Kristus fører kirken frem for sig i herlighed, uden mindste plet eller rynke, hellig og lydefri" (Ef 5:27).

Igen i Filipperbrevet, hvor Paulus overvældet af filippernes trofasthed og godhed mod ham bryder ud i tak og bøn for dem. Og hvad andet og hvad mere kan han ønske for dem end, at "min Gud fuldt ud vil give jer alt, hvad I har brug for, af sin rigdom på herlighed i Kristus Jesus" (Fil 4:19).

Alt er os allerede givet med Kristus, og al Guds herlighed er samlet i Ham; alt, hvad vi får af gaver fra Gud under livets gang, kommer fra den herlighed i vente til os i Kristus. Hver en timelig og åndelig gave, Gud skikker ned til os, kommer fra hans forråds-kamre af herlighed i Kristus.

Tingene selv, for så vidt som de er materielle ting, forgår med brugen, men den åndelige side forbliver og styrker vores tro på den fremtidige verden og retter vore længsler mod himlen, hvor Kristus er ved Guds højre hånd (Fil 3.20-21; Kol 3:1-4).

De helliges bønner

“Og røgelsen sammen med de helliges bønner steg op fra englens hånd foran Gud”

Tiden er kommet til at samle og runde af. Og det vil vi gøre med en scene fra Johannes' Åbenbaring kapitel 8:

“Og da Lammet brød det syvende segl, blev der stilhed i himlen hen ved en halv time. Og jeg så, at de syv engle, der står foran Gud, fik givet syv basuner. Og der kom en anden engel og stillede sig ved alteret med et røgelseskar af guld, og han fik givet megen røgelse for at lægge den på guldalteret (jvf. 6:9-11) foran tronen sammen med alle de helliges bønner. Og røgelsen sammen med de helliges bønner steg op fra englens hånd foran Gud. Og englen tog røgelseskarret og fyldte det med ilden fra alteret og hældte den ud over jorden. Og der kom torden og brag og jordskælv. Og de syv engle med de syv basuner gjorde sig rede til at blæse i dem”.

Røgelse og lovprisning

Det er en stor og dyb hemmelighed, som lukkes op for os her. Er der noget, som er absolut centralt i Johannes' Åbenbaring, er det Guds og Lammets suverænitet og uimodståelige magt. I kraft af sin død på korset og sin opstandelse er hele verdens skæbne lagt i Lammets hænder. Han alene er værdig til at åbne bogrullen og bryde dens segl (Åb 5).

Seglene, såvel som de senere basuner og skåle afbilder de messianske domme, som leder frem til, at verdensherredømmet omsider kommer til at hvile hos Ham, som det retteligt tilhører, det slagtede lam.

I den proces går Guds folk ikke helt fri af, at også nogle af dommene rammer det. Nogle kommer til at lide martyrdøden “på grund af Guds ord og det vidnesbyrd, de holdt fast ved”. Og deres sjæle siges at være stedt til hvile under guldalteret, som står foran Gud (det femte segl).

Det sidste og syvende segl lader os se guldalteret igen. Og nu lægges der røgelse på alteret, og røgelsen sammen med de helliges bønner stiger op foran Gud. Og når ilden fra alteret hældes

ud over jorden, kommer der torden og brag og jordskælv, og de syv engle med de syv basuner gør sig rede til at blæse i dem.

Hvad kan det betyde? Just det, at “de helliges bønner”, altså de bønner, som Guds menighed beder, de bønner, som du og jeg beder, ikke bare sendes ud i den tomme luft, ikke heller glemmes i og med, at vi har sagt vort Amen

BØNNEN UDFOLDER
SIG SOM HELE KRISTEN-
LIVET I ØVRIGT GØR
DET UNDER EVIGHEDENS
OG HERLIGHEDENS
HORIZONT. TIL DET
HAR VI BRUG FOR
ET VINGEFANG, SOM
KAN LØFTE OS MOD
HIMLEN. OG ET
SÅDANT VINGEFANG
ER, HVAD BØNNEN ER.

her, men gemmes hos Gud og kommer i hu hos Gud. Også at Gud finder behag i sit folks bønner (“røgelsen”), som for ham er som et “lovprisningsoffer”, som vi bærer frem for ham ved Jesus Kristus ikke bare i ord, men også i offertjeneste (en offertjeneste som nogen gange koster livet) for ham.

Og Guds folks bønner bliver hørt. Hørt på en måde, som er højst overraskende: “Og der kom torden og brag og lyn og jordskælv, og de syv engle med de syv basuner gjorde sig rede

til at blæse i dem”. Dommene, som udløses, hver gang en af englene blæser i sin basun, er Guds svar på de helliges bønner, og det er det også, når den syvende engel blæser i sin og høje røster i Himlen forkynnder, “verdensherredømmet nu er vor Herres og hans Salvedes, og at han skal være konge i evighedernes evigheder” (Åb 11:15 ff.)

Endelig opfyldes, hvad menigheden gennem generationer, lige siden Jesus lærte os at bede “Komme dit rige!”, har bedt, endelig “sкаffer Gud sine udvalgte, som råber til ham dag og nat deres ret”.

Bønnens perspektiv

Det er vigtige perspektiver og principper, som lukkes op for os her.

Flygtighed er bygget ind i vor forfængelighed. Succes og hurtige oplevelser og resultater er hvad der kæles for i dag. Dybde og evighedsperspektiv er borte med blæsten. “Stjerne for en aften” er nærmest en paradisdrom for mange unge. Hvad, popverdenen kan byde på, er bestemt stene for brød.

Sådan ønsker Gud ikke at møde os, og med det ønsker han ikke at spise os af. Ganske vist lader han os vente længe, men det han lader os vente på, er bestemt værd at vente på. Og jo mere vi venter, des mere uddybes og forstørres det, vi venter på for os. Herlighedens vægt forøges for os under livets tyngsel og pres. Og samme herlighed opmuntrer og tilskynder os til at “leve som Gud vil det, han der kalder os til sit rige og sin herlighed”.

Bønnen udfolder sig som hele kristenlivet i øvrigt gør det under evighedens og herlighedens horisont. Til det har vi brug for et vingefang, som kan løfte os mod Himlen. Og et sådant vingefang er, hvad bønnen er.

visioner, historier, værdier og metaforer har på mange måder gennemsyret vor vestlige kultur.

De forbliver standard-læsning i skolen, fordi de anerkendes som autoritative, som vigtige kulturelle pejlemærker, en del af dannelsen. Shakespeare bliver stadig opført, i litteratur og film bliver klassikerne ofte citeret, for det er kunstnernes arvegods.

De seneste år har jeg taget dem ned fra hylden, pustet støvet af og begyndt at læse dem. Hevet dem ud af hånden på teologerne og professorerne, og de er nu mere og mere blevet mine bøger.

Det startede egentlig med, at en af mine kristne venner fra Handelshøjskolen i en periode introducerede mig for flere klassikere. Som trofast i Luthersk Mission fik han selvfølgelig givet mig en god dosis Rosenius, men vi læste også højt af Chesterton, Dostojevskij, Jane Austen og flere andre

forskellige forfattere som C. S. Lewis, Tolkien, C. H. Spurgeon og Thomas a Kempis. Man var i en levende dialog med de "døde poeter".

For tre år siden købte jeg så bogen "Invitation to the Classics - a guide to the books you've always wanted to read". Den har været min litterære ledestjerne og blev startskuddet til en mere systematisk gennemgang af klassikerne. Jeg har været på havet med både Odysseus og kaptajn Ahab, i det dybeste helvede med Dante og Vergil, i fangelejr med Solzenitsyns Ivan Denisovitz, på en fantasifuld rejse med Gulliver, i kloster med Dostojevskijs Alyosha og Fader Zosima og fulgt Anna Kareninas fejlslagne kærlighed og tragiske skæbne. Altsammen mageligt placeret i min lænestol.

Mageligt er måske et forkert ord, for mange af dem kræver mere koncentration, end vi er vant til med de mange letlæste bøger, der foretrakkes i dag. Sproget kan virke gammeldags og stilen fremmedartet, så der er barrierer, som kræver lidt disciplin.

Flere af klassikerne kræver et rummeligt sind, for det er ikke altid, at vore kræsne sanser bliver forkælet umiddelbart, som en John Grisham eller en Philip Yancey formår. Det kræver refleksion og ikke blot en jagen i bøgerne efter hurtig information eller handlingsmættet fiktion.

Dostojevskijs stil er fx kaotisk, som en strøm af ord, der vælter over hinanden og forvirrer os. Men samtidig trænger han dybere ind i sjælens krinkelkroge end de fleste andre. Vi mærker vanviddet, det dæmoniske, sjælens forsvarsmekanismer og selvretfærdiggørelsen hos denne plagede russiske skribent. Der er meget at hente hos ham, men nem at læse, det er han bestemt ikke.

Hvorfor overhovedet læse klassikeren? Klassikeren er vigtig, netop fordi den har stået sin prøve. Den er blevet læst, genlæst og værdsat gennem flere generationer, ja, de ældste i århundreder. Den har overlevet tidens modeluner og trends. Det er bøger, som bliver ved med at være relevante, fordi de ikke kun er sovset ind i en bestemt tids tankegang, men med indsigt fortæller noget *generelt sandt* om vor menneskelige eksistens, om Gud og vort liv med

Klassikeren ned fra hylden

De litterære klassikere er for mange af os fremmed territorium. Vi anerkender dem måske stiltiende med en let ærefrygt og beundring, men nærmer os dem ikke, med mindre vi får dem i hånden i en pixie-bog version. Vi lader dem stå på hylden eller på en piedestal og betragter dem som finkultur, og de ender med at blive elitær litteratur, som kun professorerne beskæftiger sig med.

Alligevel er de ikke sådan uden videre at slippe af med, for vi er på en ofte umærkelig måde mærket af dem. Deres

værker.

Endnu en litterær indsprøjtning fik jeg, da jeg for fem-seks år siden for første gang besøgte L'abri i England, som er en del af det arbejde Francis Schaeffer startede i 1970'erne i Schweiz. Her blev jeg overrasket over, hvor meget klassikerne fra den kristne tradition fyldte. Ikke alene i bibliotekets bogreoler, men også i samtaler og diskussioner. Der blev læst højt af så vidt

Af Carsten Thomsen

Gud.

C. S. Lewis påpegede, at de "gamle bøger", fordi de er skrevet i en anden tid, måske mere end mange moderne bøger formår at åbne vore øjne for ideer, som vor samtid har glemt eller lukket øjnene for. Denne engelske professor erkendte, at han var "et produkt af lange stunder med bøger alene". Især de gamle bøger, der satte perspektiv på hans egen samtid og prægede ham, så han også kunne gennemskue mange af de fremherskende falske ideer.

Kristendommens litterære arv

De er i hvert fald, hvis man går et par århundreder tilbage, skrevet i en tid, hvor verdensbilledet stadig medtog det transcendent som en mere eller mindre naturlig del af litteraturen.

Jeg er i hvert fald begyndt i højere grad at værdsætte den kristne tradition og kirkens historiske rødder. I mit arbejde som journalist er det nemt konstant at komme til at fokusere intenst på de sidste 24 timer og glemme de sidste 2000 års historie. Vi er med Daniel Boorstin's ord blevet til "homo-up-to-datum", nyhedsfikserede, men uden historisk perspektiv.

Vi kender lidt til reformationen, men hopper hurtigt fra den apostolske kirke frem til det 16. århundrede og hurtigt videre til vort eget århundrede. Klassikerne er med til at fylde nogle af hullerne ud. At være i samtale med kristne klassikere fra tidligere århundreder er med til at belyse ens egen tradition, tankegang og teologi. Det er en del af vor kristne arv.

At læse en af de store kirkefædre som Augustin, en romersk-katolsk digter som Dante, en reformator som Luther eller en puritaner som John Bunyan giver os et indblik i og en værdsættelse af andre kirkeretninger. Vi kan få en større forståelse for vor egen tradition og position, når vi får sat den op imod andre traditioner.

Ikke forstået sådan, at de kristne klassikere er ufejlbarlig visdom, for i enhver tid har der været mangel på indsigt i visse åndelige og teologiske sandheder, og det er der også i vor tid og i vor kirkelige tradition. Men vi kan lære både af kirkens fortidige triumfer såvel som dens fejltagelser.

Vi har selvfølgelig alle vore egne

favoritter, som vi føler mere samklang med end andre. Nogle klassikere kommer nok aldrig ind under huden på mig, selvom jeg godt kan anerkende den litterære værdi og de ideer, som formidles. Enkelte værker forstår man slet ikke er blevet ophøjet til klassikerstatus, andre bøger mener man burde have været værdsat noget mere. Kanon - her den samling af bøger, som er blevet ophøjet til klassiker, til obligatorisk litteratur på universiteter osv - kan altid diskuteres og er især de seneste år blevet alvorligt kritiseret. Måske endda for meget i et forsøg på at gøre op med den litterære fortid, hvor forfatterne havde det transcendent og de kristne moralbegreber meget mere præsent og som en integreret del af verdensbille-

det, når de skrev bøger.

Kristne vil altid være læsere og skal altid være læsere, da vor tro er centreret om Bogen - Ordet, den største "klassiker" hvis man kan bruge det ord om den hellige skrift. Vi anerkender vigtigheden af det nedskrevne sprog som en central del af Guds kommunikation med mennesker - og i en tid, der mere og mere fokuserer på billeder, film, tv til at viderebringe mening og ideer, så må vi ikke give slip på bogen.

Klassikeren skal måske i højere grad tages med i vor litterære bagage, så vi ikke kun er optaget af den seneste bestseller.

Dette har måske været en lidt for uforbeholden panegyrik af klassikerne, men forhåbentlig kan det inspirere læseren til at gå i gang med litterære værker.

Augustins Bekendelser

Klassiker

"Hele mit håb står alene til din store barmhjertighed. Giv, hvad du befaler, og befal, hvad du vil!"

Augustins Bekendelser regnes for verdens første egentlige selvbiografi - i hvert fald er det en af de mest indflydelsesrige åndelige selvbiografier nogensinde.

Afdækningen af denne store teologs bevidsthedsliv får vore egne "personlige vidnesbyrd" til at ligne blodfattige og barnlige betragtninger.

Ikke fordi Augustins liv eller hans omvendelse er særlig dramatisk, (måske med undtagelse af en lidt nøgtern beskrivelse af en gladiator kamp) - det er kun spredte hændelser og begivenheder, han fremdrager - alle brugt bevidst for at illustrere, hvordan den Almægtige Gud i sin nåde langsomt drager ham til sig, alt imens Augustin prøver at flygte fra det forklarende lys.

Det er mere denne helt igennem ærlige blotlægning af den synd og det fordærv, som gennemsyrrer Augustins tanker og handlinger. Han filosoferer og kæmper med at forstå sig selv i forhold til Gud og hans forsyn. Hvorfor handler Gud med ham, som han gør, og hvorfor kan Augustin ikke få fred med Gud.

Sammenkogt siger Augustin det i de ofte citerede ord på den første side i

bogen "Du har skabt os til dig, og vort hjerte er uroligt, indtil det hviler i dig".

Det er en bekendelse på flere planer. Det er først og fremmest en syndsbevidsthed direkte til Gud, men dernæst er det en bekendelse af troen på Gud og en bekendelse og lovprisning af Gud i al hans nåde, majestæt og skønhed.

Bogen er opdelt i to halvdele, hvor de første ti bøger er centreret om Augustins liv, mens de sidste tre kapitler (der næsten udgør halvdelen af bogen) er teologiske og filosofiske betragtninger

over tiden, hukommelsen, skønheden, etikken og ondskabens problem.

Tolle Lege: Tag og læs

Augustin af Hippo levede på et tidspunkt, hvor Romerriget officielt blev kristent, men også i en tid, hvor riget var under forfald og barbarerne bankede på Roms døre.

Augustins unge år bar ingen forhåbninger om, at han skulle blive en af de største tænkere, som kristendommen nogensinde har produceret. Hans mor var kristen og bad i mange år for hans omvendelse, og det er smukt at læse, hvor taknemmelig Augustin er i sine Bekendelser for Monicas trofaste forbøn.

Han voksede op i Nordafrika i byen Tagaste, som lå i det nuværende Algeriet. Da han var 17 år blev han sendt til Karthago for at afslutte sin uddannelse i retorik. Han var en meget intelligent student, men uden interesse i Gud. Snart fandt man ham til gladiatorkampe, hvor han væddede om, hvem der vandt, han var en tyv med et groft sprog og hans begær var stort. Da han var 18 år fik han en søn med den kvinde, han levede sammen med.

Han blev stærkt interesseret i manikæismen, som var en sær blanding af kristen, gnostisk og hedensk tankegang, og han var medlem af sekten i omkring ni år. I 383 tog Augustin til Rom og derfra til Milano, hvor han blev retoriklærer.

Langsomt dalede interessen for manikæismen, og interessen for kristendommen voksede, da han hørte på Biskop Ambrosius' prædikener. Først kun fordi Ambrosius var en dreven retoriker, men senere blev budskabet det vigtigste.

Han kom nu ind i en åndelig krise og satte spørgsmålstegn ved sit liv. Han afsluttede forholdet til elskerinden og brød med manikæerne.

En dag i august 386 sad han under et figentræ i en have i Milano, hvor han græd og beklagede sig over sin manglende evne til at bekæmpe fristelser og synd i sit liv. Han hørte da en dreng synge "Tolle Lege" - "Tag og læs, tag og læs", og Augustin tog en skrift-rulle med apostlenes breve og læste det første, hans øjne faldt på: "Ikke i svir og druk, ikke i utugt og løsag-

tighed...men ifør jer Herren Jesus Kristus." (Romerne 13:13-14.)

"Straks da jeg var nået til enden af denne sætning, strømmede der ligesom et vishedens lys ind i mit hjerte, og al tvivlens mørke svandt bort".

Augustin var blevet omvendt, og det første han gjorde var at sige til moderen, at hendes bønner gennem 32 år om hans omvendelse nu var besvaret.

Her er klimaks nået i Bekendelserne, og han beskriver dernæst sin moders død.

Da jeg læste bogen første gang, sluttede bogen også her og lidet anede

*Bogen er en bekendelse
på flere planer. Det er
først og fremmest en
syndsbekendelse direkte
til Gud, men dernæst
er det en bekendelse
af troen på Gud og en
bekendelse og
lovprisning af Gud
i al hans nåde,
majestæt og skønhed.*

jeg, at de mere teologiske og filosofiske refleksioner var redigeret ud, som de er i mange udgaver. Heldigvis udgav Sankt Ansgars Forlag i serien Visdomsbøgerne i 1998 en komplet udgave på dansk - og den vil jeg anbefale og herfra stammer citaterne.

Den store kirkefaders tanker og teologi har haft stor indflydelse, ikke blot på kirken i middelalderen, men også reformatorer som Luther og Calvin anerkender arven fra Augustin.

Ifølge teologen Alister McGrath anses hans syn på Guds nåde bredt som "et af hans vigtigste bidrag til kristen

tankegang. Gennem Augustin begyndte Paulus' lære om synd og nåde at blive genskabt af en kirke, som var tæt på at miste synet af det".

Under læsningen af Bekendelser mærker man syndens tyngde, og Augustin bliver repræsentant for hele menneskeheden skyld under Gud. Som når han beskriver et simpelt æblerov er det en slet skjult hentydning til Edens Have, og det bliver en metafor for menneskets grundlæggende oprør mod Gud.

"Det var selve tyveriet, jeg elskede og ikke andet....Det var ikke det, jeg stjal, men det, at jeg stjal, der var tilløkkende." (side 45).

Ordets forunderlige dybder

Augustin skrev selv om sit værk: "Mine Bekendelser i 13 bøger lovpriser den retfærdige og gode Gud, såvel ud fra det onde som ud fra det gode i mig, og kalder den menneskelige forstand og følelse op til ham. Fra 1 til 10. bog handler de om mig selv, i de tre sidste om den hellige skrift".

"Værkets hovedtanke er, at det er Gud, der som skaber og frelser har styret og vil styre hans liv. Et menneskes liv er som en sang, skaberen synger. Bekendelser er sangens efterklang, Augustins egen lovprisning for sit liv, og i en vis forstand af almen betydning, fordi forfatterens stilling over for Gud er enhvers stilling", sådan lyder det i forordet til den danske oversættelse.

Hvis forsynet er grundtanken i første del er bog 11-13 præget af Gud som Skaberen. Guds godhed, skønhed, tiden, erindringen og menneskets erkendelse af Gud er alle ideer, som er knyttet til Gud som Skaberen.

I den sidste del er det som om Augustin søger dybderne i Guds visdom, men også må erkende, at Gud er så meget større og visere end ham selv. Men det han ved, takker han Gud for, at han har åbenbaret.

"Der er en forunderlig dybde i dine ord. Se, deres overflader ligger foran os og indbyder de små; men der er en forunderlig dybde, min Gud, en forunderlig dybde. Det er en rædsel at se ned i den, en rædsel som i ærefrygt og en skælven som i kærlighed".

Af Carsten Thomsen

I skal høre krigslarm og rygter om krig. Se til, at I ikke lader jer skræmme! For det skal ske, men det er endnu ikke enden. For folk skal rejse sig imod folk, og land imod land...Alt dette er begyndelsen på veerne. Matt. 24: 6-8.

Han skal skifte ret mellem folkeslagene, fælde dom blandt talrige folk. De skal smede deres sværd om til plovjern og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd mod folk, og de skal ikke mere oplæres til krig.

Verden står over for endnu en krig, en krig, som Danmark kan blive deltagende i, og vi gør alle op med os selv, hvad vi skal mene om den. I denne stillingtagen er der ingen nemme, smertefrie, uproblematisk løsning. Vi har ofte svært ved at høre og tage stilling til argumenterne midt i al krigslarmen, magtspillet i korridorerne, de mange selviske interesser, som nationerne plejer og prøver at fremme - den kolde beregnende realpolitik, som stadig dominerer mellem verdens stater.

For mange mennesker i de vestlige lande er konflikter, folkemord og krige primært et resultat af forfejlet diplomati, social uro og fattigdom, skæve militær-balancer, stridigheder om verdens ressourcer - af magtpolitik gået amok. Ville fornuften råde noget mere, ville alt blive godt, og vi kunne undgå krig, uro og vold.

Det vestlige menneske har i det store og hele udelukket Gud og Guds rige og søger udelukkende at fortolke verdens gang ud fra verdslige, materielle mekanismer. Folks håb, tillid og forventninger til en verden uden krig lægges på den politiske udvikling, og kun ganske få vender sig til Gud midt

DEN KRISTNE I KRIG

Af Carsten Thomsen

Den kristnes forhold til magtanvendelse har altid været problematisk. At vende den anden kind til står over for staten og sværdet - vi ser her på nogle af krigens perspektiver i lyset af evangeliet.

i verdens kriser.

Jeg har selv så utrolig nemt ved at skrive med skyklapper på i mit arbejde som journalist. Verdens begivenheder tolkes af eksperter, politikere og nu også mere og mere af journalister, vore dages profeter, men uden en reference til noget transcendent. Eksperterne kender magtpolitikens krinkelkroge og leverer

dagens løsninger på verdens sygdomme, mens vi andre sidder foran skærmen og følger med.

Jeg frygter, at mange kristne også opsluges af selve processen, af den daglige nyhedsstrøm, men helt glemmer historiens Gud, som om han overhovedet ingen triumf har i magtspillet, at vi nærmest i bar flovhed over Guds tilsyneladende "tavshed" lader os rive med uden at anerkende Ham, fra hvem alt liv kommer, og som oprettholder alt.

I ham blev alting skabt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner og herskere, magter og myndigheder. Ved ham og til ham er alting skabt. Han er forud for alt, og alt består ved ham. (Kol.

1:16-17). Fra dette perspektiv må vi se krigen, hvis vi ikke blindt skal rives med af de voldsomme ødelæggelser, der følger i krigens spor.

Kristne bliver forvirrede over krigsrumlen, fordi de har glemt læren om Guds forsyn, eller i hvert fald formindsket den til udelukkende at handle om Guds nærvær i dem selv. Denne holdning næres af en forbruger-mentalitet, hvor det nærmest kun handler om, hvordan Gud kan møde den enkeltes behov og tilfredsstille vedkommende. Hvad Gud gør i verden får mindre og mindre vægt, mens hvad han gør for den enkelte personligt og privat får større og større vægt. Det nære vil selvfølgelig altid optage os mest, men kan også få for stor vægt.

En "Gud på indersiden" kalder teologen David Wells det. Hans bog "God in the Wasteland" er en alarmerende analyse af den moderne evangelikale kristne.

- Vort syn på verden burde opstå, ikke fra vor egen interne psykologi, ikke fra en fornemmelse af, hvad vi mener om verden baseret på vor egen erfaring, men fra den Gud, som er udefra, fra hvad han har åbenbaret af hans vilje for verden i hans Ord. Det er der vi finder hans mening, mening, som ikke kommer nedefra men fra oven.

KRIG MÅ ALDRIG ses adskilt fra Guds forsyn i historien. "....Gud den Højeste er hersker over det jordiske kongerige og kan sætte, hvem han vil, over det" (Dan. 5:21). "Herren gør folkenes råd til intet, han hindrer folkeslagernes planer". (Sl. 33:10) Gud har en plan i historien, og historien følger denne plan. Nøjagtigt hvordan er et mysterium, men det sker ikke mekanisk, da Guds vilje og dekreter ofte støder mod menneskers egen vilje, så historiens forløb til dels må ses i lyset af mennesket, der gør oprør imod Gud. Men vi kan hvile i, at den allestedsnærværende Gud i sit forsyn opretholder naturen, livet og dikterer verdens gang, nationernes fremgang og fald. Guds plan med menneskeheden har han i sin visdom i grove træk åbenbaret, men Guds mere specifikke veje med mennesker, folkeslag og nationer er meget af tiden skjult, også for menigheden.

At Gud "prisgiver" folk til deres egne lyster er en forfærdelig ting, ondskaben råder stadig i verden, alt for meget synes vi. I stedet for at fortvivle, må vi minde os selv om, at "det onde altid sker inden for rammerne af Hans suverænitæt", som D. A. Carson udtrykker det, hvor meget det end forbliver et mysterium for os.

Da Paulus har gennemgået Guds veje med Israel kan han til sidst kun udbryde: "Hvor uransagelige er hans domme, og hvor usporlige hans veje! For »hvem kender Herrens tanker, eller hvem kan være hans rådgiver? Hvem har givet ham noget først, så han må gøre gengæld?« Thi fra ham og ved ham og til ham er alle ting." (Rom. 11:34-36).

Dette burde kalde på den dybeste ydmyghed hos os, så vi varer os for alt for bramfrit og utvetydigt at udtale os

“

Verdens ulykker må altid ses på det dybere niveau, hvor Herren udfører sin frelsesplan, hvor korset er den centrale begivenhed alt reflekteres imod, hvor vi ser Guds forsyn med sit folk klarest.

”

om, på hvilken side Gud står i diverse konflikter, og hvad hans konkrete plan er i en given krigssituation.

KRIG MÅ ALDRIG ses adskilt fra synden og Guds dom over synden. Krigen har mange årsager, men grundlæggende er den altid en konsekvens af menneskers synd. Det er en manifestation af vor egen synd, blot i en langt større skala.

Det er interessant at se på Jesu svar til dem, der ønskede at vide mere om de galilæere, Pilatus havde dræbt - om de var mere syndige og det var et resultat af Guds dom. I stedet retter Jesus en advarsel til dem, der kom med spørgsmålet: "Hvis I ikke omvender jer, skal I alle omkomme ligesom de." Jesus retter ikke opmærksomheden på Pilatus' forfærdelige udåd eller ofrene, men der lyder en opfordring til at omvende sig.

Guds forsyn og plan med nationerne forbliver ofte et mysterium for os, men i enhver mørk tid med krig lyder der et kald fra Herren til syndige mennesker om at omvende sig.

Verdens ulykker må altid ses på det dybere niveau, hvor Herren udfører sin frelsesplan, hvor korset er den centrale begivenhed alt reflekteres imod, hvor vi ser Guds forsyn med sit folk klarest. Vore hjerter kan hvile i sikkerheden om, at intet kan skille os fra Guds kærlighed. Ikke sværd, død, magter eller noget nuværende eller noget kommende. (Rom. 8:38-39).

I krigen ser vi også Guds dom. I de fleste af verdens konflikter og krige er

det ikke kun sort og hvidt, de onde mod de gode, som vi gerne en gang imellem ønsker at se det, så vi nemmere kan håndtere det onde, putte det i bås. "Ondskabens akser" eller "slyngelstater" er bekvemme ord fra et vestligt synspunkt, og jeg skal ikke forsvare disse lande, men mon ikke, at de vestlige lande burde bruge tiden til selvransagelse. Det stikker dybere end en kamp mellem demokrati og diktatur.

Vestens sekulariserede, materialistiske og individualistiske samfund har ført os længere og længere bort fra Gud og enhver tanke om at bøje os for ham, og er i stedet blevet ekstremt selvoptaget. Den rigdom og velstand, vi ejer, er også til dels på bekostning af lande i den tredje verden, der bliver fattigere og fattigere.

At Guds dom begynder med Guds hus må også få menigheden til at ransage sig selv midt i en krigssituation. Vi er en del af en nation, som trænger til omvendelse og til at vende tilbage til Gud.

Krigen lærer os samtidig, hvor skrøbeligt livet er, hvor sikkert døden når os alle, hvor store konsekvenser synden og ondskaben har. Det er ikke blot en del af Guds dom over nationers synder, men et kald til mennesker om at vende om, før det er for sent.

Det er i korset, at Gud afgørende gør op med døden, synden og ondskaben. (Kol. 2:15, Heb. 2:14). I Jesu sejr over døden skimter vi hans endelige sejr og hans endelige retfærdige dom over nationerne.

Der er en flertydighed over staten, for på den ene side er den verdslig, på den anden side er den indsat af Gud og har fået autoritet til at udøve magt for at holde ondskaben nede og skabe ordnede forhold for folket.

Vi venter tålmodigt på, at Jesus kommer igen. »Hvor længe, hellige og sanddru hersker, skal det vare, før du dømmer og hævner vort blod på dem, der bor på jorden?« (Åb. 6:9-10) råber martyrerne.

KRIG MÅ ALDRIG ses adskilt fra kirkens forhold til staten. Det er staten, som går i krig, og derfor må vi være klar over, hvilken autoritet staten har, og hvordan vores lydighed skal være mod den set i lyset af Guds autoritet.

Der er en flertydighed over staten, for på den ene side er den verdslig, på den anden side er den indsat af Gud og har fået autoritet til at udøve magt for at holde ondskaben nede og skabe ordnede forhold for folket.

Hvis ikke staten brugte magtanvendelse, ville tilværelsen hurtigt blive ulidelig, som tilværelsen beskrives i Dommerbogen med myrderier, voldtægter og anarki - og det opsummeres i afslutningen: "På den tid var der ingen konge i Israel. Enhver gjorde, hvad han fandt for godt."

Idealet er, at staten "skræmmer dem, som gør det onde" og "roser dem, der gør det gode", men denne idealstat er langt fra altid realiteten, da regeringer styres af syndige mennesker, og da magten altid har en tendens til at brede sig længere end til at opretholde ret, lov og orden.

Derfor kan staten også hurtigt udvikle sig til et diktatur, som i Irak, hvor staten skal tilbedes blindt og herskeren ophøjes som en gud, en frelser, men i virkeligheden er en despot, der tilside-sætter retten med magt. I dens mest ekstreme form bliver staten beskrevet som det gudløse Babylon (Åb. 17).

Det er klart, at både staten og Gud har krav på os, at vi skal adlyde begge, men at Guds autoritet står over statens (Ap. G. 5:29). Vi må frygte Gud mere end mennesker - og det betyder, at staten ikke må være i tvivl om, hvor kirken står, hvilke prioriteter kirken har, og hvis autoritet den ultimativt følger.

Dette medfører en spænding i vort liv, som vi aldrig kan blive fri for. At være indbyggere i to riger, det verdslige og Guds rige, vil i nogle situationer betyde store ofre. De våben, staten og kirken bruger, er vidt forskellige. Mens staten bruger lov, magt, myndigheder og i yderste konsekvens militæret, så er kirkens krigsførelse åndelig og må bruge åndelige våben, som Guds ord, bøn og næstekærlighed.

I en krigssituation er det yderst vigtigt, at dette forhold er klart. Om statens brug af magt og hvornår den misbruger denne magt er ikke altid klart. Om den kristne skal gå med i en krig eller ej, eller hvornår det skal ske, her vil kristne også være uenige.

Personligt mener jeg, at staten altid må have krigen stående åben som en

sidste udvej. Personligt mener jeg også, at en kristen kan blive nødt til at gå med i en krig. Kristne er en del af staten, ligesom vore medmennesker, og at skulle tjene dem og vise næstekærlighed betyder også aktivt at involvere sig i statens liv, ikke kun som sygeplejerske eller skolelærer, men også som politiker, politibetjent og soldat. Med det mål for øje, at staten som Guds ordning skaber rammer for det enkelte individ, hvor det kan udfolde sig, og lov og orden, retsvæsen og myndigheder beskytter de svage og fattige.

Med disse teologiske perspektiver foran os, kan vi tænke mere konkret på den situation, vi står i. Med en krig mod Irak meget tæt på er der flere konkrete ting, som vi må tage med i en etisk refleksion over krigens væsen.

FREDSARBEJDE og forholdet til fjenden. "Salige er de, som stifter fred. "I ikke må sætte jer til modværge mod den, der vil jer noget ondt. Men slår nogen dig på din højre kind, så vend også den anden til. Elsk jeres fjender og bed for dem, der forfølger jer, for at I må være jeres himmelske faders børn; for han lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige. (Matt. 5:9,39,44,45). Jesu ord i bjergprædiken rammer som granatslag ned i ethvert selvtilfredst og stereotypet fjendebillede.

Kirkens forkyndelse af nødvendigheden af fred og forsoning i Kristus vil altid have førsteprioritet. Men vi er også kaldet til at stifte en "ydre" fred, og den skal vi også arbejde for.

At stifte fred må begynde i menigheden, hvor mennesker forsonet i Kristus skaber et samfund, hvor skel og barrierer mellem racer og nationaliteter er nedbrudt. Hvor forholdet specielt i vore dage til den muslimske verden og til indvandrere ikke er karakteriseret af bitterhed, vrede, kynisme og selvtilfredshed, men kærlighed, medlidenhed og et ønske om, at de også må blive omfattet af frelsen i Jesus Kristus. Når kristne palæstinensere og messianske jøder enes om at mødes for at stifte fred er det et udfordrende eksempel i en region, hvor hadet over for fjenden er så konsekvent destruktivt.

Vi må passe på den retorik, der forsøger at dæmonisere og umenneskeliggøre fjenden. I krigen mod terrorisme er dette en farlig tendens, hvor vi bliver alt for selvretfærdige, mens terroristen er ondskaben legemliggjort, mennesker, som skal jages og nedlægges som dyr. Vort verdensbillede bliver også politisk ubalanceret og naivt. Det gælder også over for vor muslimske nabo. Intet er mere udfordrende end at prøve at forstå og skabe kontakt med en helt anderledes kultur, men kristne må gå forrest her og ønske at bryde nogle af de barrierer, som eksisterer mellem folk.

Ofte er fredsdemonstrationer mod krige forståelige nok, men ofte fornemmer man, at de bygger på en verdslig humanistisk pacifisme, som har en meget naiv forestilling om, at mennesket i bund og grund er godt, at ondskab kan elimineres med oplysning og uddannelse, og nationernes stridigheder kan løses ultimativt med det rette forum, som fx FN.

Den kristnes verdensbillede tager her højde for, som vi har været inde på, menneskets iboende synd og statens gudgivne autoritet til at bruge magt for at fremme retten - men også en verden, der ligger under for den ondes magt.

Selvom vi aktivt kan deltage i protester mod krig og i opfordring til at løse kriser med diplomati og fredelige midler, så erkender vi, at denne fred altid vil være skrøbelig og midlertidig.

DEN RETFÆRDIGE krig i en moderne tid. De fleste kirkesamfund har op gennem historien været domineret af doktrinen om den "retfærdige" krig i et forsøg på at levere en etisk indrømmelse af retten for staten til at bruge krigen som middel, hvor alle fredelige midler er sluppet op. Begrundelsen er som før nævnt Romerbrevet 13 om øvrigheden.

Teologerne taler om, at den "retfærdige" krig for det første skal være den absolut sidste udvej, efter at alle fredelige udveje er forsøgt. For det andet skal skaden, der forvoldes, være ringere end den gavn, der opnås ved krigsførelsen.

Der skal altså hindres en endnu større ulykke, end den, som krigen selv inde-

“

Elsk jeres fjender og bed for dem, der forfølger jer, for at I må være jeres himmelske faders børn; Jesu ord i bjergprædiken rammer som granatslag ned i ethvert selvtilfredst og stereotypet fjendebillede.

”

bærer. For det tredje skal der anvendes mindst mulig vold og ingen tilfældig vold eller vold mod civile. For det fjerde skal krigen kunne afsluttes retfærdigt for begge de krigsførende parter. Ingen har ret til at føre udslettelseskrige. For det femte er retfærdig krig kun mulig som forsvarskrig. Og endelig kan en krig kun være retfærdig, hvis den starter af en legitim årsag.

Forsvar/angreb: Det er en udmærket tese til at se etisk på krigsårsag og krigsførsel, men den eliminerer ikke vore problemer. Det er ofte vanskeligt at skelne mellem forsvar og angreb.

Kirkeledere er i øjeblikket meget uenige om USA's ret til at gå i krig, fordi de er bange for at blive angrebet af masseødelæggelsesvåben. Er det forsvar eller angreb? Bliver krigen så voldsom, at den er værre end fortsatte sanktioner? Er alle fredelige udveje forsøgt? Tesen om retfærdig krig bliver brugt både til at sige ja og nej til en krig mod Irak.

Fjernstyret krig: Den teknologiske udvikling og moderne sofistikerede måde at føre krig på i dag stiller spørgsmålstegn ved det retfærdige i selve krigsførelsen. Den uhyggeligt voldsomme ildkraft, der sættes i gang med avancerede missiler og kraftige bomber, burde forurolige enhver kristen.

De vestlige lande med USA i spidsen kan kun føre krig i en moderne verden, hvor alle følger med foran skærmen,

hvis der næsten ingen tab er på ens egen side. Det gør, at man hellere vil risikere tusinder af civile tab end at risikere selv de mindste militære tab.

Evnen til at lamme et land som Irak og lægge det totalt i knæ er rystende. Elværker, vandværker, broer, veje osv vil blive bombet og det vil forårsage store lidelser for civilbefolkningen. Den fjernstyrede krig, der mere og mere udkæmpes bag computerskærme, og hvor målene kun opleves som computergrafik er dybt problematisk og stiller nye etiske overvejelser.

Sanktioner: Samtidig må vi ikke være blinde for, at sanktionerne mod Irak faktisk har påført det irakiske folk enorme lidelser i de sidste 12 år - uden synligt at svække Saddam Hussein. Sanktioner lyder på papiret bedre end missiler og tanks - og er nemmere og mere smertefrit at få tilslutning til, men på længere sigt er de inhumane og rammer de fattige og forsvarsløse og risikerer endda større ødelæggelser end en hurtig krig.

Og så er vi tilbage ved begyndelsen. Der gives ingen smertefrie løsninger, og enhver ny tidsalder og enhver ny generation må overveje de nye etiske problemer ved krigsførsel. Her kan der ikke laves en fiks og færdig etisk håndbog, men for Guds ansigt må vi bede ham vejlede os.

EVENTYRET OG PERSONERNE

Af Louis Nielsen

I vores gennemgang af de enkelte bøger i Narniaserien er vi nu nået til nr. 6 - "Troldmandens nevø". I forhold til Narnias kronologi er den egentlig den første, idet Narnia skabes i den, men i den proces, hvori den blev til i Lewis' fantasi, er den nummer 6 og næstsiddst, kun efterfulgt af "Det sidste slag".

Hele Narniaserien blev til over godt seks år fra 1949 til 1956. Medens de fem første bøger i serien næsten flød fra Lewis' pen - for et pars vedkommende var der kun få måneder imellem dem - gik det en del langsommere med de to sidste.

Lysten hos Lewis til umiddelbart efter

"Løven, heksen og garderobeskabet" at fortælle om Narnias tilblivelse var stor, og han gjorde også forsøget, men gik på et forholdsvis tidligt tidspunkt i udviklingen af fortællingen død i den. Den kom til at vente en rum tid, hvori så de andre fortællinger blev skrevet.

I "Troldmandens nevø" skal vi et forholdsvis langt stykke ind i fortællingen, før vi møder løven Aslan. For Lewis er det Aslan, som giver liv til og sammenhæng i hele krøniken om Narnia.

Uden Aslan ville fortællingen aldrig være blevet den fortælling, den blev. Men Aslan var ikke det første billede, Lewis så for sig af de billeder, som kom til at skabe og udforme fortællingen om Narnia. Men pludselig var Aslan der, han ligesom "sprang ind i fortællingen" og i og med hans ankomst var der skabt enhed og sammenhæng i fortællingerne.

Lewis tænkte afgjort kristent, og for ham repræsenterede Aslan lige fra begyndelsen tydeligvis Jesus Kristus, Guds Søn, Skaberen og Forløseren. Men som vi allerede har sagt det nogle gange, er det sådan, at medens Lewis' tro og hans teologiske refleksioner ligger bag

N A R N I A

Troldmandens Nevø - 1. del

fortællingerne om Narnia, er det ikke sådan, at han opfatter sig selv som apologet for kristendommen i forhold til de børn, som han skriver historien for.

Hvad han ønsker at opnå er at "døbe" (det udtryk han selv bruger) sine børnelæseseres fantasi sådan, at når de senere i livet møder den virkelige og sande fortælling om Jesus Kristus, vil de allerede gennem fortællingerne om Narnia være fortrolig med denne fortællings begrebsverden og med det, som den indeholder og betyder.

Narniafortællingerne udkom på et tidspunkt, hvor man rynkede på næsen ad eventyr. Børns fantasi skulle bestemt ikke udvikles; det man skulle lære dem var at forholde sig til deres virkelighed. Jeg var personlig så heldig at have en far, som elskede eventyr og elskede at fortælle eventyr.

Da jeg selv fik børn i midten af halvfjerdsene og begyndelsen af firserne var det den "realistiske" pædagogiske genre, som var den fremherskende i børnehaverne og medierne. Flere af de serier for børn, som TV frembragte og viste, handlede om børn fra skilsmisshjem. En harmonisk fungerende familie var et særsyn i skandinavisk producerede TV serier for børn, men kom til gengæld til orde i amerikanske serier som "Huset på Prærien" eller "Anne fra Grønnebakken".

"Totte" - og "Lotte" bøgerne var umådelig populære, også fortællingerne om "Alfons Åberg". Der var også fortællinger som åbnede op for fantasien, ikke mindst Astrid Lindgrens. Men det er tankevækkende, at hun ville næppe nogensinde have skrevet "Brødrene Løvehjerte" og "Mio, min Mio", hvis det ikke havde været for Tolkiens "Hobitten" og "Ringenes Herre" og ikke mindst Lewis' banebrydende indflydelse gennem fortællingerne om Narnia.

De langt senere tilkomne fortællinger om Harry Potter ville heller aldrig have set dagens lys uden den succes, som Narniabøgerne opnåede, ganske vist ikke umiddelbart ved deres fremkomst men senere.

Intensiteten i fortællingerne om Narnia følger so sagt med Aslan og i hans spor. Når det gælder "Trolldmandens nevø" dukker Aslan først op ved

Lewis ønsker at "døbe"
sine børnelæseseres
fantasi sådan, at når de
senere i livet møder den
virkelige og sande
fortælling om Jesus
Kristus, vil de allerede
gennem fortællingerne
om Narnia være fortrolig
med evangeliets
begrebsverden.

slutningen af kapitel 8 som den syngende løve, som ved sin sang skaber Narnia. Men historien forud herfor er bestemt også interessant, omend trist og grå, men dog isprængt humor og andre oplivende momenter.

Handlingen:

De indledende kapitler og nogle af de efterfølgende foregår i London i et trist kvarter, ikke et slum eller fattigkvarter, men heller ikke et rigmandskvarter, vel nærmest nedre middelklasse. Drengen Digory og pigen Polly er hovedpersonerne sammen med Digorys skumle, lurvede og tarvelig onkel, som bestemt er ond, men kedelig ond, et djævelens barn, men ikke et saftigt og lækkert sådant, hvis vi skulle beskrive ham med Fangegarns terminologi (Fangegarn er departementchefen i det departement af Helvede, som beskæftiger sig med 5. kolonne virksomhed mellem os mennesker i Lewis' "Fra Helvedes Blækhush").

Sammen med Andrew, som onklen kaldes, og Digory bor også en gammel tante; hun skal vise sig at være en herlig gammel dame, ikke sådan at bide skeer

med. Polly er en pige i samme husrække som den, hvor Digory bor, som han møder sådan en kedelig eftermiddag, hvor han ikke rigtig ved, hvad han skal tage sig til. Men han har det held at være fra en tid, hvor børn endnu kunne finde ud af at lege sammen. Digory er hos sin onkel og sin tante, fordi hans mor er syg, åbenbart dødelig syg. Det indgår som et senere ledemotiv i historien.

Onkel Andrew har sin interesse for det okkulte og for sort magi fra sin gudmor, "den gamle fru Lefay", som ikke alene var mærkelig men tillige kriminel og en tid lang var fængslet.

Før sin død havde hun overdraget onkel Andrew en æske og havde afkrævet ham et løfte om, at han efter hendes død under iagttagelse af nogle bestemte ritualer ville brænde denne æske. Dette løfte havde onkel Andrew brudt, selv om der var gået lang tid, før han vovede at åbne æsken, som han frygtede måske indeholdt noget yderst farligt.

Fru Lefay havde hævdet om sig selv, at hun var en af de sidste i live med fe-blod i årerne. Æsken viste sig at stamme fra det forsvundne kontinent Atlantis. Men hvad indeholdt så æsken? Det var den store hemmelighed, som onkel Andrew kun tør tale om med hviskende stemme: "Æsken fra Atlantis indeholdt noget, der var blevet bragt hertil fra en anden verden, dengang vores verden endnu var ganske ny". Men hvad indeholdt den? spørger Digory, hvis interesse nu trods hans modvilje var blevet vakt. "Kun støv" sagde onkel Andrew "Fint, tørt støv".

..... "Jeg vidste, fortsatte han, "at dersom man blot kunne give det den rigtige form, ville det støv kunne føre en med tilbage til det sted, det var kommet fra. Men det svære var at give det den rigtige form. Mine første eksperimenter var alle mislykkede. Jeg prøvede dem på marsvin. Nogle af dem døde bare. Andre eksploderede som små bomber ...".

Efter mange andre genvordigheder lykkes det omsider onkel Andrew at fremstille en gul ring, med hvilken han først sender et marsvin og nu for et øjeblik siden har sendt Polly til den

forsvundne verden, tror han da selv.

Men hvordan kommer man tilbage fra den anden verden? Det er det lumske og lumpne i onkel Andrews fremfærd over for børnene, at han har sendt Polly af sted uden at spørge hende, om hun vil, akkurat som var hun et marsvin. Og skal hun bringes tilbage, er Digory på forhånd tvunget til at tage af sted, for han har ikke fortalt Polly noget om eller forsynet hende med den grønne ring, som bringer en tilbage. Onkel Andrew er af en meget speciel karakter, men det vender vi tilbage til senere.

Onkel Andrew formoder, at den gule ring bringer en tilbage til den forsvundne verden. Men det er forkert. Den bringer en bort fra ens egen verden. I første omgang bragte den dem til Mellemskoven, som var en stille skov, hvor intet andet høres end træernes groen. Mellemskoven er fyldt af stilhed og ro, et vidunderligt sted hvor alting hviler og alting nærmest er glemt, men det er ikke et sted, hvor der foregår andet end, at træerne gror.

Men i Mellemskoven er der en masse små damme, og det viser sig nu, at hver af disse damme er "indgangen" til andre verdener, bestående verdner, som verdenen hvorfra Polly og Digory kom, verdener som er ved at forgå som Charn, som de snart er på vej til, verdener under skabelse som Narnia som de senere og gennem en anden dam kommer til. Nogle damme er udtørrede, og verdenerne, som disse damme repræsenterer, er døde verdener, forgangne verdener, som der ikke længere er nogen adgang til.

Charn er en kæmpeby fyldt af ruiner af slotte og borge, som dødens stilhed meget længe har ruget over. Støvet har lagt sig over alt, og alt ligger hen som i evig død. Solen hænger lavt, stor og træt på himmelen, som er også den ved at dø. Inde i hvad der måtte have været en riddersal eller tronsal sidder en række fornemt klædte konger, dronninger, prinser og prinsesser, alle døde.

Som Polly og Digory ser nøjere på hver af dem iagttager de, hvordan ansigterne på hver af dem bliver mere og mere stolte og hovne og mere og mere onde. Den sidste i rækken har en gang været en blændende skøn kvinde, men er samtidig bæreren af det ondeste

ansigt, man kan tænke sig. Hun minder Digory ubehageligt om onkel Andrew.

Midt i salen står et mærkeligt bord, og over bordet hænger en klokke, og på bordet ligger en hammer. En inskription forkynder:

"Stop, o kvinde eller mand,
Og slå på denne klokke an;
Ellers får du ej at se,
Hvilke ting der så vil ske".

Polly afviser, at de skal lade sig lokke til at gøre noget. For Digory stiller sagen sig helt anderledes an: "Jamen, kan du ikke se, at vi bliver nødt til at slå på klokken!". - Der er i bogen nogle observationer om forskellen mellem piger og drenge, som vi vender tilbage til. -

Digory slår på klokken, som sættes i svingninger og først udsender en blid stille klang, som imidlertid vokser til infernalsk styrke, som får stedet til at ryste og styrte sammen omkring dem. Endnu værre vækker lyden også den blændende smukke, men onde dronning til live. Jadis er hendes navn. Hende skal vi komme til at høre meget mere om.

Digory og Polly er havnet i store fortrædeligheder på grund af hende. De prøver ihærdigt ved hjælp af ringene at komme væk fra hende og hendes verden, men hun er dem både for stærk og snu og følger med dem først til Mellemskoven, hvor hun bliver bleg og afmægtig og derefter tilbage til deres verden, til London.

Her har hun ikke den samme magiske kraft, som hun havde i Charn, men hendes styrke er alligevel overmenneskelig og skrækkindgydende. Bedrøveligvis følger hun også med dem til Narnia, men den historie kommer først langt senere i bogen og må vente til en af de følgende artikler.

Efter at hun har forvoldt en forfærdelig masse ulykker i London, lykkes det omsider Digory og Polly at tage heksen med sig igen til en anden verden, først til Mellemskoven, hvor de lægger mærke til, at den dam, som havde været "indgangen" til Charn, nu var tørret ind. Charn var nu ophørt med at eksistere og hørte til mellem de forgangne verdener.

Med sig havde de også onkel Andrew, drochehesten Jordbær og dens kusk. Gennem en anden dam kommer de til

endnu en verden, en tom verden tror de først, men nogle øjeblikke senere bliver de vidne til skabelsen af en ny verden. Skønt de har gjort alt, hvad de kunne for at slippe af med Jadis, Heksen, viser det sig, at hun også er fulgt med dem her.

På dette sted, hvad handlingen angår, slutter vi i denne artikel. I resten af artiklen og den næste vil vi prøve at danne os et billede af de personer, vi hidtil har mødt: først og fremmest Digory og Polly, onkel Andrew, dronning Jadis, men også tante Letty og londonkusken.

Personerne

Digory er i "Løven, heksen og garderobeskabet" professor Kirke, i hvis hjem de fire børn opholder sig, da de for første gang kaldes til Narnia. Garderobeskabet i den fortælling er faktisk gjort af brædder fra et træ, hvis frø kom fra Narnia. Derigennem forbindelsen mellem professoren og garderobeskabet og garderobeskabet og Narnia.

Digorys far er i Indien, og hans mor ligger dødssyg hos en onkel og tante i London, som også tager sig af Digory. Digory er som drenge er flest, men efterhånden som historien udfolder sig, ser vi, at han også kan tænke. Digory er en nysgerrig dreng, som gerne vil opleve eventyr. Som det ofte er tilfældet med børn har Digory også en udpræget retfærdighedssans, en instinktiv fornemmelse for, at der er moralske grænser, ingen må overskride:

"Idet han (onkel Andrew) sagde dette, udstødte han et suk, og han så så alvorlig og ædel og gådefuld ud, at Digory et øjeblik tænkte, at der virkelig var noget om det, han sagde. Men så kom han i tanke om det uhyggelige udtryk, onkelen havde haft i ansigtet et øjeblik før Polly forsvandt; og så gennemskuede han straks onkel Andrews flotte ord. "Det eneste, de betyder," sagde han til sig selv, "er, at han tror, han kan gøre hvad som helst, han har lyst til, for at få hvad, som helst, han vil have"

Det er godt tænkt og iagttaget af en dreng. Digorys insisteren på, at onkel Andrew i forbindelse med Pollys forsvinden har handlet ikke alene egois-

tisk, men gement og ondt, viser, at verden for Digory er en moralsk verden styret af universelle moralske love, som intet menneske, heller ikke et menneske med oversanselige evner som onkel Andrew kan sætte sig ud over:

"Hans (Digorys) kinder blussede af vrede nu. "Det eneste, jeg kan sige," tilføjede han, "også selv om du er min onkel (Digory er også en høflig dreng) - er, at du har opført dig som en ussel kujon ved at sende en pige til et sted, som du ikke selv tør besøge".

Digory er styret af Tao, det sæt af fælles moralværdier, som ifølge Lewis (i "Menneskets afskaffelse") er alle menneskers moralværdier uanset kultur og tid. Digory har endnu ikke været i Narnia, og Aslan ved vi endnu intet om. Onkel Andrews følelse af overlegenhed i forhold til de almindelige morallove er for Digory simpelt hen "vås":

"Åh, hold op med alt det vås," sagde Digory. "Har du tænkt dig at hente Polly tilbage?"

Onkel Andrew er blottet for enhver anstændighedsfølelse og går ikke af vejen for det værste hykleri:

"Jeg håber", sagde onkel Andrew et øjeblik efter med meget høj og kraftig stemme (som om han var den perfekte onkel, der netop har givet sin nevø en pæn drikkeskilling og et godt råd), "jeg håber, kære Digory, at du ikke er nogen bangebuks. Jeg ville være meget bedrøvet over at finde ud af, at et medlem af vores familie ikke var ærefuld og ridderlig nok til at komme en ...øh... nødstedt dame til undsætning."

"Årh, klap i!" sagde Digory. "Hvis du selv var ærefuld og alt det dér, ville du også selv tage af sted. Men det ved jeg, at du ikke vil. Godt. Jeg kan se, at jeg bliver nødt til det. Men du er et uhyre. Du har garanteret planlagt det hele, så hun kom af sted uden at vide det, og at jeg så ville blive nødt til at følge efter hende."

"Naturligvis," sagde onkel Andrew og smilede sit væmmelige smil.

"Udmærket. Jeg skal nok tage af sted. Men der er én ting, jeg gerne vil sige først. Jeg har aldrig troet på trolddom

I Mellemaskoven åbner sig

muligheden for nye

eventyr, men her lukkes

samtidig af for eventyr.

Noget bliver muligt,

andet umuligt. Det er

ligesom et afklaringens

sted midt i livets pulser-

ende strøm. Her er rart at

være, men samtidig

er det klart, at man ikke

kan blive her, men må

videre. At møde det

evige bliver livsbestem-

mende for et menneske.

før i dag. Nu kan jeg se, at der er noget om det. Og hvis det er rigtigt, så er alle de gamle eventyr vel mere eller mindre sande. Og du er simpelt hen en ond og grusom troldmand ligesom dem i eventyrene. Men jeg har bare aldrig nogen sinde læst et eventyr, hvor den slags mennesker ikke fik deres straf til sidst, og det vil jeg vædde på, at du også får. Og det har du fortjent."

Det er fristende at sammenligne drengen Digory med andre drenge i Narniakroniken, med Peter og Edward f.eks. for ikke at tale om Eustace. I forhold til Eustace er det næsten som om, at Digory kunne være kommet fra en anden verden.

Eustace er en moderne dreng, et produkt af det moderne skolesystem med dens "grønne bog", hvor det

mysteriøse og transcendent er afskaffet, hvor eventyr, drømme og længsler anses for upassende og uønskede, og hvor naturens og tingenes objektive virkelighed er ombyttet med det oplevende subjekt.

Eustace skal gennem en forfærdelig masse ydmygende oplevelser, før han bliver den dreng, vi kender fra "Sølvstolen", og selv da er han ikke helt sluppet fri af arven fra sin uheldige opdragelse. Med risiko for, at fantasien løber af med os, kan man måske vove at drage en sammenligning mellem Lewis som barn og Lewis som teenager og ung mand.

Digory er mere den dreng, Lewis var som barn, Eustace mere Lewis som teenager og ung. Digory er opdraget med og fortrolig med objektive moralske værdier, som ingen dødelig kan og bør sætte sig ud over, han er også fortrolig med, at det at være menneske betyder at stå til ansvar for sine handlinger, om ikke før så på dommens dag. Mere om Digory senere.

"Mellemaskoven" er et interessant sted i fortællingen. Flere steder i Narniakronikerne er der indlagt sådanne steder, som ikke er en del af den verden, de forskellige børn kommer fra, men heller ikke en del af Narnia eller af Aslans eget land. Mellemaskoven er ligesom et billede på det evige, som transcenderer det umiddelbare og øjeblikkelige.

Her åbner sig muligheden for nye eventyr og nye valg, men her lukkes samtidig af for andre valg og eventyr. Noget bliver muligt, andet umuligt. Det er ligesom et besindelses- og afklaringens sted midt i livets pulserende strøm. Her er rart at være, men samtidig er det klart, at man ikke kan blive her, men må videre. At møde det evige bliver livsbestemmende for et menneske.

At møde Gud som Abraham eller Moses eller Jeremias og talrige andre siden har mødt ham bliver livsforanderende. At høre Jesus nævne ens navn og sige "Følg mig!" er ikke bare en begivenhed blandt andre begivenheder, det er begivenheden, som indebærer alle muligheder for at finde liv, men samtidig, - hvis kaldet afvises, - risikoen

for at miste livet, miste det for altid.

Henvisningen til Atlantis - det klassiske sagn om en forsvunden verden - og Mellemskoven med dens mange damme som porte ind til bestående verdener eller verdener under skabelse og med dens udtørrede damme som en slags dæksler over forsvundne og nu for altid lukkede verdener - er en ny påmindelse om Lewis' tro på, at Gud godt kan have maget det sådan, at der faktisk har været andre verdener, og at der er andre verdener end den, vi kender.

Om det kan vi intet vide, derfor skal vi heller ikke udelukke muligheden for det. I Lewis' fiktive bøger - Narniahistorierne, Science fiction Trilogien, Den store Skilsmisse, og omend på en anden måde i Fra Helvedes Blækhue og Før vi får Ansigtet spiller muligheden for at kunne komme ind i andre verdener og eksistensen af andre verdener hinsides Mælkevejen og hinsides Tiden en enorm rolle ikke blot som et literært påskud eller trick, men også som en slags "øjen - og tankeåbner", som gør det muligt for læserne at overskride sine forestillingers begrænsning og dermed blive i stand til at tænke større tanker end de ellers vil kunne.

Sætter vi det ind i en kristen sam-

menhæng, kan vi i fuld alvor og med overbevisning også hævde, at det er just det, Skriften ved at fortælle sine fortællinger gør og det fra dens første fortælling til dens sidste. Ikke mindst inkarnationen med Jesu, Guds Søns komme til os bygger bro mellem himmel og jord, sådan at Guds liv kommer til os og evigt fællesskab oprettes mellem Gud og os.

Polly er en typisk pige, en pige med ben i næsen, en pige med pigers praktiske sans og med begge ben på jorden. Ingen vidtløftigheder her. Som piger ofte gør, fortæller hun også Digory sandheder om ham selv, som han ikke just bryder sig om at høre.

Intuitiv men også pligtopfyldende kan hun vist også siges at være. Selv om Digory kan være et øg og kun kan takke sig selv for det rød, de er kommet i, står hun dog trofast ved hans side. Kort sagt er hun en brav pige.

Det samme kan siges om *tante Letty*. Hun lader sig ikke dupere, men holder fast ved de gode manerer. Ikke noget med tant og fjas. Hun "kalder en spade for en spade". Hun er myndig og uforfærdet. Hun er også stærk. At hun kan

holde ud at bo sammen med en mand af onkel Andrews karakter er en anelse gådefuldt.

Det har vel noget med kvinders generelle omsorg at gøre, deres større medlidenhedsfølelse, men har også noget med deres generelt større evner til at overleve og kapere det umulige at gøre.

Lewis delte den bibelske tanke om manden som "kvindens hoved", men han så også en slags Skaberens ironi i den tanke. For på talrige måder havde Skaberen jo udrustet kvinden med de rigere og større gaver. Var det for at lære os, mænd som kvinder, at livet ikke er et spørgsmål om magt og evner, men om kærlighed og villighed til gensidig at underlægge sig hinanden og om at give afkald på at være den ypperste i tjeneste for den anden? Sådan reflekterer han over spørgsmålet mand/ kvinde og det evigt rivaliserende forhold mellem dem i bogen "The four Loves" - "De fire slags kærlighed" (ikke oversat til dansk).

I næste artikel går vi videre med handlingen i "Troldmandens nevø" og med et portræt af onkel Andrew og en analyse af Jaris, dronningen, som nogle kalder "heksen", tante Letty "Den skamløse tøjte".

"Køb sandhed og sælg den ikke"

Af Louis Nielsen

Det kan umiddelbart virke ejendommeligt, at ordsproget her taler om at "købe sandhed" og "ikke sælge" den. Men tænker vi nærmere over det, slår det os, at netop sådan forholder det sig jo. Sandhed kan ikke købes, alligevel er sandhed så meget værd, at den har en pris, nogen gange en ufattelig høj pris.

Hvad kostede sandheden Jesus? Hvad mistede Pilatus, da han solgte sandheden? I begge tilfælde er svaret livet, for Jesus livet for at vinde livet, for Pilatus at beholde livet for altid at miste

det. Grundlæggende er det dét at vælge sandheden fremfor alt andet, ja selv livet, som afgør hvilke slags mennesker, vi ønsker at være, grundlæggende er det i det valg, at livskursen lægges for os.

Det forfærdelige er så, at på grund af arvesynden prioriterer vi instinktivt overlevelsen og selvopholdelsen og egeninteressen som det ultimativt gode i livet. Kun helte og mennesker, som har givet deres liv til en sag - langt fra altid til en god sag - er parate til at sætte livet til for nogen anden sag end deres egen.

C.S.Lewis har sagt, at Guds krav til os om omvendelse i virkeligheden er

umuligt for os at møde, og at forsoningen bl.a. er, at Gud gennem Jesus Kristus gør det muligt for os at opfylde det. For, ræsonnerer Lewis, kun et fuldkomment godt menneske kan angre fuldkomment og omvende sig fuldkomment. Og det menneske var Jesus.

Jesus blev sendt af Gud som Frelser for verden. Jesus kom med "nåden og sandheden". Han var sandheden, han vidnede om sandheden, - og fordi, han vidnede om sandheden, sagde han selv, troede vi ham ikke - for som de, som er i mørket - lytter vi hellere til løgnen end til sandheden.

Det er en forfærdelig nedslående

udtalelse om os, og vi protesterer vildt og inderligt imod den, ikke mindst i vor tid - indtil vi kommer til Jesus. Da åbnes vore øjne, og vi ser, at han har ret. Ved hans nåde og ved frelsen i hans kors bliver det muligt for os, som Lewis siger, at omvende os.

Og ultimativt bliver det sådan, at "enhver, som er af sandheden, hører hans røst" (Joh 18:37). Det er igen et af disse udsagn i Johannes-Evangeliet, der ligesom prologens, at Jesus er "det sande lys, som oplyser ethvert menneske" (1:9), indeholder langt mere, end vi for nærværende kan fatte. Det bliver spændende, virkelig spændende en dag at komme til at se, hvad der helt præcist er indeholdt i dem.

Håndgribelig sandhed

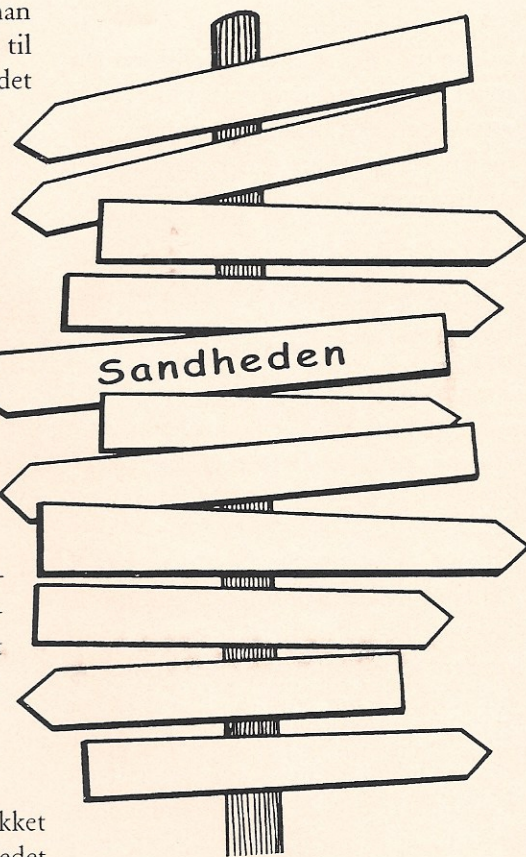
"Sandhed" hvad er det da?

Ikke kun Pilatus har spurgt om det. Sandhed er i vor normale måde at tænke på et begreb og noget abstrakt. Sandhed er så mange ting, siger vi, og den afhænger af øjnene som ser, og hjerterne som føler. Den er højst uens

på den anden side af havet, så man måtte sige: "Hvem vil drage over til den anden side af havet og hente det til os og forkynde det for os, så vi kan følge det?" Nej, ordet er dig ganske nær, i din mund og i dit hjerte, så du kan følge det" (5 Mos 30:11-14).

Sandhed og Gud er så nær forbundne, at ordene næsten er synonyme. Kun i Guds lys skuer vi lys, uden ham flakker vi om i mørket, uden ham ender alt blindt, og eftersom han er den ene sande Gud, bliver alle andre guder "løgneguder". Uden at erkende ham og ville erkende ham er vi splittede, og forbliver vi splittede. At være skabt i Guds billede indebærer også, at vi kan tænke rationelt og at vi kan handle moralsk og formålsbestemt.

Den velsignelse har Gud ikke trukket tilbage med faldet, selvom gudsbilledet i os og dermed vor menneskelighed er alvorligt skamferet med det og til

Sandhed er blevet mening, som man kan have og mere eller mindre holde sig til, men sjældent noget "man har købt, og ikke sælger igen"

og højest subjektiv. Nogen objektiv, universel og evig sandhed findes ikke. Alt er relativt og alting flyder.

Sådan siger og tænker vi, men ikke Bibelen. For den er sandhed nærmest en ting, noget højst håndgribeligt, som så at sige ligger for foden af hvert et menneske, sådan at vi kan se den og ikke kan komme uden om den, med mindre vi vælger at komme uden om den.

"Gud har åbenbaret det for dem", siger Paulus (Rom 1:19 ff.), og taler her om Gud og sandheden på den selvfølgeligste måde, som det er sædvane for Bibelen at gøre det. Ikke noget "hvis" og "såfremt" her, ikke noget med først at bevise Gud, nej: "det, jeg befaler dig, er hverken ufatteligt eller fjernt. Det er ikke i himlen, så man måtte sige: "Hvem vil stige op til himlen og hente det ned til os og forkynde det for os, så vi kan følge det?" Det er heller ikke

stadighed trues med at blive udslettet, med mindre vi omvender os og adlyder evangeliet. Lyset fra gudsbilledet, som er Jesus, er dog i verden, også hos mennesker, som ikke har Guds Ånd (er kristne). Og i det lys kan der tænkes sandt og handles sandt mellem mennesker. Ikke al menneskelig viden og handlen er på forhånd dømt til at være løgn, løgnen er også i en falden verden, noget vi vælger.

Evangeliet (vi foretrækker at tale om evangeliet frem for om kristendommen) tvinger sig ikke vej til noget menneske. Det går hårdt til hvert et menneske og er ikke sådan at komme uden om, men det lader sig afvise og forkaste, men det truer ikke den, som forkaster det, med ultimative ulykker i dette liv, selvom det ikke undlader at fortælle, at det har katastrofale følger for det kommende liv at afvise det. Ved at give mennesker fuld valgfrihed

er evangeliet tolerant, og det menneskesyn evangeliet bekender sig til, bliver følgelig tolerant. For menneskers frie valg og afgørelse i forhold til Gud skal respekteres.

Kristendommen er på den vis tolerant i modsætning til Islam, som er afgjort intolerant. Men kristendommen er ikke tolerant på samme måde som hinduismen og buddhismen er tolerante, idet de principielt anerkender alle religioner; først i det øjeblik, hvor det bliver klart, at evangeliet ikke vedkender sig noget andet navn til frelse end Jesu navn og ikke kender nogen anden sandhed og vej til Gud end Jesus Kristus, bliver der ballade.

Men sådan må det nødvendigvis være, hvis Gud, den treenige Gud af Fader, Søn og Helligånd er den ene sande Gud. Så er alle andre guder falske guder, afguder, skabt af menneskeånden og mennesketanken.

At det er sådan, på det insisterer evangeliet: "Men vi ved, at Guds Søn er kommet, og at han har givet os forstand, så vi kan kende ham, som er den Sande; og vi er i den Sande, i hans Søn, Jesus Kristus. Han er den sande Gud og det evige liv. Kære børn, vogt jer for afguderne" (1 Joh 5:20-21).

Det må kristne holde fast ved, det

er sandheden, som vi må købe og ikke sælge. Den sandhed lader sig ikke relativisere, den lader sig ikke heller tidsbestemme, den er evig og uafhængig og absolut, som Gud er suveræn, evig og al jordens konge og al jordens Gud.

Den står lige så lidt til diskussion som, at Guds eget evigt selvautencificerende navn er åben for nogen som helst diskussion. Her enten adlyder man eller nægter at adlyde, her enten går man eller nægter at gå. Andre valg gives ikke.

At Jesus er Sandheden prægede naturligvis alt, hvad Jesus var, hvordan han var, alt hvad gjorde og sagde, alle hans livsværdier og hans måde at leve på. Sandheden var på denne måde konkret for Jesus, ikke et abstrakt, som der kunne gradbøjes, files med og på anden måde manipuleres med. "Det troværdige vidne" er en af de titler, han bærer i Johannes' Åbenbaring.

"Vidne" udtrykker den personlige forbindelse og sammenhæng mellem Jesus og sandheden. "Sandhed" var for ham ikke først og fremmest intellektuel, men et liv levet i Guds nærhed. Det kostede Jesus noget, til sidst alt, at følge og leve i Guds sandhed. Og fordi han var kompromisløs i det, bliver han også det store eksempel for hans menighed og disciple at følge, ikke mindst når den og de er under forfølgelse. Det er den påmindelse og opmuntring som hans titel som "Det troværdige vidne" skal bibringe os.

Det er gået med "sandhed" som med så mange andre ting, at den både er blevet relativiseret og intellektualiseret, og værst af alt i mange tilfælde også politiseret. Sandhed som oprigtighed, helstøbt og personlig integritet, "sandhed i hjertets løndom" (Sl 51:8; 1931 oversættelsen) som David vidste, at Gud elskede, og som han efter bitter erfaring af svig og synd nu ydmygt bad Gud give sig, findes ikke så meget mere.

Sandhed er blevet mening, som man kan have og mere eller mindre holde sig til, men sjældent noget "man har købt, og ikke sælger igen", dvs. man som købmanden i Jesu lignelse har fundet den ultimative kostbare perle, og for at erhverve den har solgt alt andet (Matt 13:45-46).

For den kristne er det, som betyder

mest af alt, det "at være i sandheden" og at "vandre i sandheden". Som Jesus er sandheden, og evangeliet er "sandhedens ord", således er Djævelen en løgner, ja "løgnens fader". Derfor er også det, at kristne skulle lyve for hinanden så meget i strid med det, vi nu er som kristne, at Paulus nævner det specifikt (Ef 4:22-25). Løgneren nævnes også mellem de vanhellige, som er udenfor og ikke kommer ind i staden (det nye Jerusalem) (Åb 21:27; 22:15).

Sandhed og sund lære

Kirken omtales som "sandhedens søjle og grundvold" (1 Tim 3:15). For kirken betyder liv og lære derfor meget, og netop som liv og lære. Med den forståelse af sandhed, vi har defineret i denne artikel, er det indlysende, at lære ikke kan isoleres fra liv som om, at man kunne have en sund lære og samtidigt leve et upassende liv, ligeså lidt som man med et upassende liv kan have en sund lære. De to ting går hånd i hånd og bør ikke skilles. Bliver de det, er vi allerede på vej over i forførelsen.

Det er ellers et udbredt slogan mellem kristne, at "det er livet, som det kommer an på, ikke læren", ligesom det ofte bliver sagt, at læren skiller og splitter. Det kommer naturligvis meget an på, hvordan man definerer "lære". Hvis det er vidnesbyrdet om Jesus og apostlenes lære, som overleveret os gennem Det nye Testamente, så er det i det hele taget ikke muligt at være kristen uden at have dette vidnesbyrd og føre denne lære.

Hvis det derimod er vore kirkers overlevering og traditioner, så kan sagen stille sig anderledes. Men kirken skal være påpasselig og agtpågivende og det særlig i en tid, hvor der fra alle sider råbes på kirken om at være relevant. Kirken skal naturligvis ikke se sig selv som en kustode på et museum, som vogter på gamle ting, men omvendt kan den også svare tilbage, at troen på en levende Gud, som er den betroet gennem Bibelen ved Helligånden, er det eneste, som altid har været relevant og forbliver relevant, i hvert fald for den der, som kirken gør, ser på livet gennem evighedsens optik og ikke gennem flygtighedens.

For kirken har sandhed altid større vægt end relevans. Det relevante kan,

som Paulus minder os om, nogen gange bare være det, som er "i deres eget hovede, og som kildrer deres ører" (2 Tim 4:3).

Som kristne skal vi være meget omhyggelige med, både hvordan vi tænker, lever og taler. Pragmatisme og en *laissez faire* holdning kan være rimelig at indtage til en mængde ting, som set i det store perspektiv og med de vide horisonter, som evangeliet breder ud for os, er relativt ligegyldige. Men lige så snart sandhed, retfærdighed, gudsfrygt, menneskelighed og næstekærlighed er involveret i noget spørgsmål, er der kun én farbar vej for den kristne: sandhedens vej, Ordets vej, gudsfrygtens vej, Jesu vej, dette med "at købe sandheden og ikke sælge den". Den holdning frier os ikke fra nogen gange at skulle træffe ubehagelige og smertelige valg, den frier os heller ikke fra, at nogen valg placerer os i ægte dilemmaer, den frier os heller ikke altid fra uvished og usikkerhed, for det er oplagt, at vi ikke kan finde sandheden om hver en sag og i hver en ting, vi får forelagt. Meget må vi overlade til Guds visdom at finde ud af.

For os er det imidlertid af afgørende vigtighed at leve og vandre i kærligheden, dvs. "ikke elske med ord eller tunge, men i gerning og sandhed. Deraf kan vi vide, at vi er af sandheden, og over for ham kan vi bringe vort hjerte til ro, hvad end vort hjerte fordømmer os for; thi Gud er større end vort hjerte og kender alt" (1 Joh 3:18-20).

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Helmich, Toftemosevej 60, 2650 Hvidovre, tlf: 36 77 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 85 kr.